

EKONOMİ POLİTİK

Kapitalizm Krizi Yeşil Piyasalar İle Atlatabilir mi?

Erinç Yeldan, 25 Şubat 2009

“*Krizi fırsata çevirebilmek*” kapitalizmin merkez ülkelerinde yepyeni tasarımlara konu oluyor. Küresel krizde çökmüş bulunan finans piyasaları, “*karbon ticareti*” adı altında kendisine yepyeni piyasalar yaratma telaşında. “*Havadan para kazanmak*” şeklinde özetleyebileceğimiz sistemde önerilen politikalar, iklim değişikliği tehdidini besleyen karbon dioksit ve diğer sera gazı salınımlarını sınırlamak amacıyla her ülkeye bir karbon kotası getirilerek, kotasını aşan ülkelerin, kotalarını doldurmayan (temiz!) ülkelere karbon kotası satın almalarına dayandırılmakta.

Amerika'nın yeni başkanı Barack Obama'nın kurtarma paketi içerisinde “yeşil” teknolojileri amaçlayan yenilenebilir enerji yatırımları özel bir yer tutuyor. “Temiz ticaret-yeşil piyasa” kavramlarıyla, karbon kota permilerinin alım satımıyla geliştirilecek küresel ölçekte bir piyasa daha şimdiden ulus ötesi tekellerin ve uluslararası finans şirketlerinin iştahını kabartmakta.

Çevre mühendisleri ve bilim insanlarınca geliştirilen öngörüler, hiç bir tedbir alınmadığı takdirde gezegenimizin ortalama sıcaklığının yirmi birinci yüzyılda 2.4 derece artacağı yönünde. Önümüzdeki en geç 15-20 sene içinde gerekli tedbirlerin alınmaması halinde ve bu öngörülerin gerçekleşmesi durumunda gezegenimizin iklim yapısının şiddetli bir şekilde değişime uğrayacağı ve okyanus akımlarının yön değiştirerek dünyamızın yeni bir buzul çağına gireceği ve doğal yaşamın sürdürülemeyeceği uyarıları artık bilim dünyasında kabul gören gene doğrular olarak nitelendiriliyor.

Bu açık bilimsel verilere karşın *Kuzey*'in zengin sanayileşmiş ülkelerinde gezegenimizde mevcut çevre kirliliğinin baş sorumlusu olan aşırı üretim ve aşırı tüketim kalıplarının hiç değiştirilmeden, “yeşil” teknolojik yatırımlar, “temiz” kömür ve benzeri “temiz” fosil yakıtlar aracılığıyla çözüme kavuşturulabileceği savlanmakta. Küresel ölçekte faaliyet gösteren ulus ötesi şirketler, sera gazı salınımlarının *doğrudan* kontrol mekanizmalarıyla üretim süreçlerinin denetlenmesine karşı çıkarak, “iktisat kuramlarına göre daha rasyonel” olduğu savlanan “piyasa” metodlarıyla ve karbon permisi ticaretiyle yürütülmesini tercih ediyorlar. “Piyasa sistemi” bir yandan çevreyi kirleten üreticilere “piyasa fiyatlarıyla” bedelini ödeyerek çevreyi kirletmeye devam edebilecekleri bir ortamı meşru hale getirirken, bir yandan da kredi ve işlem hacmi daralmış finans şirketlerine alım satımını yapabilecekleri yeni finansal ürünler ve yeni spekülasyon olanakları sunuyor.

Güney'in yeni sanayileşmekte olan ekonomilerinde ise zenginleşen yeni üst sınıflar ve elitler, *Kuzey*'in aşırı üretim ve aşırı tüketime dayalı modelini aynen talep ederken, bir yandan da “*şimdiye değin sanayileşmiş ülkeler çevreyi kirletti bundan sonra da onlar temizlesin*” pazarlığıyla küresel kapitalizmin yeni tüketicileri olmanın vicdani sorumluluğunu üzerlerinden atmaya çalışıyorlar.

Gerçek şu ki, iklim değişikliği tehdidine yol açan sera gazı etkisinin ana unsuru doğal kaynakların hızla tüketildiği aşırı tüketim ekonomisidir. Kar hırsına dayalı aşırı üretim – aşırı tüketim kalıpları kırılmadıkça –daha yalın ifadesiyle kapitalizm aşılmadıkça—çevre

politikalarının gerçekçi bir çözüme kavuşturulması da mümkün gözükmemektedir. Gerçek çözüm “yeşil” teknolojilere geçiş öykülerinden değil, dünyamızın doğal kaynaklarını acımasızca sömüren aşırı tüketim ve kar amacına odaklı üretim olgularının aşılmasından geçmektedir. Kapitalizmin bu krizi fırsat bilerek kendisine yeni finansal oyunlar yaratma çabalarına kesinlikle dur denilmelidir.